

Motion till riksdagen 2021/22:3579

av **Johan Hedin m.fl. (C)**

Rättspolitik

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en förändring av straffmätningen och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en skyndsam förändring av dagens mängdrabatt och en skärpt syn på flerfaldig brottslighet och återfall i brott och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skärpa straffen avsevärt för brott kopplade till kriminella uppgörelser och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att distansutmätning ska kunna ske i fler fall än i dag och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att utöka Tullverkets befogenheter och resurser för att minska in- och utförsel av olagligt gods och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om nolltolerans mot brott och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om skärpta straff för narkotikabrott och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om snabb och adekvat behandling för psykisk ohälsa och neuropsykiatrisk problematik och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ta fram ny lagstiftning för att reglera BID-samarbeten och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utöka samverkan mellan stat och kommun i brottsförebyggande syfte och tillkännager detta för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om kommunernas och statens brottsförebyggande insatser och tillkännager detta för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utöka polistätheten i Sverige till europeisk standardnivå och tillkännager detta för regeringen.

13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över hur flödet från misstanke om brott till avtjänat straff kan effektiviseras och tillkännager detta för regeringen.
14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utöka samordningen i det polisiära utredningsarbetet och tillkännager detta för regeringen.
15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att vidta åtgärder för att polisen i högre grad ska ha möjlighet att fokusera på sitt huvuduppdrag och tillkännager detta för regeringen.
16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheterna att ge Arbetsmiljöverket ett brottsutredande uppdrag och tillkännager detta för regeringen.
17. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utöka samverkan och informationsutbyte mellan polisen och andra myndigheter kring brottsbekämpning och tillkännager detta för regeringen.
18. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ett generellt brottsbeivrande uppdrag för myndigheter och tillkännager detta för regeringen.
19. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tillsätta en utredning som ser över frågan om integritet, brottsbekämpning och informationshantering och tillkännager detta för regeringen.
20. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över preskriptionstiderna för brott och tillkännager detta för regeringen.
21. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om inrättandet av en beredskapspolis och tillkännager detta för regeringen.
22. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa ett resultatrapporteringssystem för polisen och tillkännager detta för regeringen.
23. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa ett ökat akademiskt inslag i polisutbildningen och tillkännager detta för regeringen.
24. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ett bättre it-system och teknik inom polisen och tillkännager detta för regeringen.
25. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om färre direktavskrivningar och förundersökningsbegränsningar och tillkännager detta för regeringen.
26. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa ett kronvitnesssystem och tillkännager detta för regeringen.
27. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skyndsamt förändra reglerna kring straffrabatt för unga återfallsförbrytare och unga grova brottslingar och tillkännager detta för regeringen.
28. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tydliggöra och skärpa det straffrättsliga ansvaret för den som förmår en minderåring att begå brott, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
29. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utöka förutsättningarna för bevistalan och tillkännager detta för regeringen.
30. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att polisförhör regelmässigt bör dokumenteras genom ljud- och bildupptagning och tillkännager detta för regeringen.
31. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att brottet skyddande av brottsling ska kunna omfatta fler situationer och tillkännager detta för regeringen.
32. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förbättra Kriminalvårdens arbete kring utslussning och ansvar för att förebygga återfall i

- brott samt bättre samverkan mellan kriminalvård och socialtjänst vid utslussning efter frihetsberövande påföljd, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
33. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om intagnas möjlighet till andlig vård och tillkännager detta för regeringen.
 34. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utöka antalet anstaltsplatser och tillkännager detta för regeringen.
 35. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att den person som inte är svensk medborgare och inte har uppehållstillstånd i Sverige efter avtjänat straff i högre grad ska avtjäna sitt straff i sitt hemland och tillkännager detta för regeringen.
 36. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ett nationellt avhoppprogram och tillkännager detta för regeringen.
 37. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att brottsoffer över hela landet ska ha rätt till stöd och tillkännager detta för regeringen.
 38. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om förändringar av systemet med kränkingsersättning och skadeståndersättning och tillkännager detta för regeringen.
 39. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om användning av gps vid fängstransporter och permissioner av frihetsberövade och tillkännager detta för regeringen.
 40. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om skyndsamt agerande avseende brottsofferportal för dem som utsatts för bedrägerier eller it-brott, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
 41. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att kriminalisera efterförtäring och skärpa straffen för rattfylleri och grovt rattfylleri och tillkännager detta för regeringen.
 42. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tiden som körkortet återkallas eller villkoras med alkohol bör utökas och tillkännager detta för regeringen.
 43. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utvärdera 2018 års lagändring om mer restriktiva regler för förordnande av målsägandebiträde i överrätt och tillkännager detta för regeringen.
 44. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa ett särskilt brott för återkommande vålds- och fridskränkningar av ett närstående barn och tillkännager detta för regeringen.
 45. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att preskriptionstiderna för sexualbrott generellt ska ses över och tillkännager detta för regeringen.
 46. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om skärpta straff för vissa sexualbrott och tillkännager detta för regeringen.
 47. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om grovt sexuellt ofredande och tillkännager detta för regeringen.
 48. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att riktlinjerna för hantering av spårsäkringssatser bör följas i hela landet och tillkännager detta för regeringen.
 49. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att anpassa reglerna om beslag och husrannsakan till modern teknik och tillkännager detta för regeringen.
 50. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en högre straffskala för sexualbrott som sexköp och sexualbrott mot barn och tillkännager detta för regeringen.

51. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att offer för köp av sexuell tjänst ska tillerkännas brottsofferstatus och tillkännager detta för regeringen.
52. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att bredda kopplerilagstiftningen till att även omfatta uppmuntran till prostitution och tillkännager detta för regeringen.
53. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda vad som kan göras för att stoppa digitala bordeller som vänder sig till den svenska marknaden, oavsett var sajten är registrerad, och tillkännager detta för regeringen.
54. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga att utöka polisens resurser och kunskap för att bedriva spaningsarbete på sexköpssajter samt utöka utredningsresurserna för att motverka människohandel och koppleri och tillkännager detta för regeringen.
55. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om uppsökande arbete online för att identifiera och erbjuda stöd till sexköpsoffer och tillkännager detta för regeringen.
56. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att betänketidens längd på 30 dagar för offer för människohandel ska ses över för att säkerställa att brottsoffret får tillräcklig tid till återhämtning, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
57. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om förebyggande insatser mot sexuell exploatering i syfte att minska efterfrågan på sexuella tjänster och tillkännager detta för regeringen.
58. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka det brottsförebyggande arbetet och forskningen om vård och behandling av personer som dömts för sexualbrott, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
59. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om den nationella hjälplinjen som erbjuder stöd till personer som upplever sig ha ett problembeteende kopplat till sin sexualitet, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
60. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att varje polisregion ska ha utredare som är specialiserade på prostitution/trafficking, våld i nära relation, sexualbrott och hedersbrott och tillkännager detta för regeringen.
61. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det ska finnas tillgång till åklagare året runt i hela landet med specifik kompetens om brott med särskilt utsatta brottsoffer, våld i nära relation, sexualbrott, sexköp/människohandel samt hedersbrott och tillkännager detta för regeringen.
62. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att de som dömer i sexualbrottsmål (även nämndemannadomare) ska ha genomgått särskild utbildning om sexualbrott och tillkännager detta för regeringen.
63. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att domare och nämndemän ska genomgå utbildning om våld i nära relation och tillkännager detta för regeringen.
64. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ökad stabilitet i finansieringen av verksamheter som erbjuder stöd och skydd till offer för prostitution och människohandel samt att offren, oavsett var de befinner sig i landet, ska ha rätt till stöd och vård och tillkännager detta för regeringen.
65. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av platser på Sis- och HVB-hem för offer för sexköp och människohandel och tillkännager detta för regeringen.

66. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över lagregleringen för trakasserier på privat mark samt möjligheten att skärpa straffen för djurrätsrelaterad brottslighet och tillkännager detta för regeringen.
67. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om utredare med särskild kompetens rörande brottslig djurrätsaktivism och att sådan aktivism ska klassificeras som extremism och tillkännager detta för regeringen.
68. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en brottskod för djurrätsrelaterade brott och tillkännager detta för regeringen.
69. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över polisens resurser för att bekämpa brott relaterade till ekofascism och djurrättsextremister och tillkännager detta för regeringen.
70. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om företagsrelaterad brottslighet och tillkännager detta för regeringen.
71. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa kameraövervakning för att trygga sjukhuspersonal och tillkännager detta för regeringen.
72. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om skärpt straff och bortseende från asperationsprincipen för övergrepp i rättssak och tillkännager detta för regeringen.
73. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om stärkt vittnesskydd och om att se över reglerna för vem som kan få vittnesskydd och tillkännager detta för regeringen.
74. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ta fram en nationell handlingsplan mot mutor och korruption och tillkännager detta för regeringen.
75. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att inrätta en oberoende antikorrupsionsmyndighet och om högre krav i antikorrupsionslagstiftningen på myndigheternas antikorrupsionsstrategier och tillkännager detta för regeringen.
76. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa skarpare krav för demonstrationstillstånd och tillkännager detta för regeringen.
77. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om förebyggande åtgärder mot radikaliserings och tillkännager detta för regeringen.
78. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om effektivare regler och kontroller för att förhindra att offentliga medel går till organisationer som motarbetar den liberala demokratin, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
79. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stoppa terrorism genom ökad samverkan inom EU och tillkännager detta för regeringen.
80. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ändring i lagen om särskild utlänningskontroll för att möjliggöra frihetsberövande i linje med europeiska riktlinjer och tillkännager detta för regeringen.
81. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om brott mot anmälningsplikten i lagen om särskild utlänningskontroll och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Statens mest grundläggande ansvar är att skydda enskildas liv, frihet och personliga säkerhet. I detta ansvar ligger att vidta åtgärder för att se till att förebygga och förhindra brott, men också att tillgodose en effektiv lagföring vid brott. Ytterst handlar det också om att skydda och värna demokratin och de demokratiska institutionerna och att upprätthålla vår grundlag. Ett välfungerande rättssamhälle sträcker sig dock bortom frågan om brott och straff och handlar i hög grad om känslan av trygghet. Att känna att man är trygg oavsett var i Sverige man bor och oavsett vem man är. Om att inte utsättas för angrepp, men också om en allmän tillit. En sådan känsla kan inte åstadkommas genom enkla punktåtgärder utan förutsätter ett mer långsiktigt perspektiv som också slår vakt om likvärdighet, rättssäkerhet och integritet. I denna motion redovisas Centerpartiets övergripande förslag på det rättspolitiska området.

Gängkriminalitet, utsatta områden och organiserad brottslighet

De tvärpolitiska samtal som hölls under hösten 2019 för att gemensamt hitta lösningar på det växande problemet med gängkriminalitet och organiserad brottslighet, var konstruktiva. Många av de förslag som Centerpartiet har fört fram under lång tid, återfinns i det 34-punktsprogram mot gängkriminalitet som föddes ur de tvärpolitiska samtalen. Centerpartiet välkomnar särskilt att regeringen, på Centerpartiets initiativ, har tillsatt en parlamentarisk trygghetsberedning med uppdraget att fortsätta att ta fram mer långsiktiga åtgärder för att öka tryggheten i hela landet. 34-punktsprogrammet var en bra start, men är inte tillräckligt för att bryta de kriminella gängens framfart.

Även andra förslag i 34-punktsprogrammet som har lagts eller är på väg att läggas på riksdagens bord, är plockade ur Centerpartiets tidigare rättspolitiska motioner och kommer att ge polisen och rättsväsendet bättre förutsättningar att bekämpa gängkriminaliteten. Tyvärr har åtgärderna dröjt så länge att problemen med gängkriminalitet och organiserad brottslighet har tillåtits att växa på ett i det närmaste okontrollerat sätt. Idag bor mer än 600 000 personer i något av de runt 60 utsatta områden som finns runt om i Sverige. Cirka 20 av dessa områden anses som särskilt utsatta. Polisen har där, enligt myndighetens egen beskrivning, svårt eller nästan omöjligt att fullfölja sitt uppdrag. På vissa ställen har kriminella gäng tagit makten och påverkar samhället och vanliga skötsamma invånare på ett förödande sätt.

Statistiskt sett vet vi att den som döms för ett allvarligt våldsbrott mot en annan människa vanligen är en återfallsförbrytare. Centerpartiet vill därför att samhället markerar mot upprepad brottslighet på ett skarpare sätt. Det måste på ett tydligare sätt än idag speglas i lagstiftningen att det är särskilt allvarligt med upprepad brottslighet. Vi vill därför att straffet för den som döms för flera brott i en och samma rättegång ska skärpas. Vi vill slopa dagens form av mängdrabatt och ersätta den med ett nytt system där utgångspunkten bör vara att flera brott än det grävsta ska tillräknas en större del av straffvärdet vid straffmätningen. Ett tillkännagivande med denna innebörd riktades till regeringen våren 2019 och Centerpartiet vill att regeringen skyndsamt ska återkomma med förslag på förändringar på området.

Centerpartiet vill också se över möjligheterna att skärpa straffen avsevärt för brott kopplade till organiserad brottslighet. Riksdagen har riktat ett tillkännagivande till regeringen om att se över förutsättningarna för straffskärpning i de fall gärningen utförts

som ett led i organiserad brottslighet. Vi emotser nu att regeringen inom kort kommer att återkomma med ett förslag om detta till riksdagen.

Som ett led i att stoppa den negativa utvecklingen behöver det tydligt framgå att brott inte lönar sig. Det är svårt att motivera unga människor att satsa på en laglydig bana om man samtidigt bibringas uppfattningen att det är lättare att skaffa sig status och ett gott liv som kriminell. Sådana signaler har också en förödande inverkan på samhället i stort och bidrar till uppgivenhet, frustration och minskad tilltro till rättssamhället. De brottsbekämpande myndigheterna har därför en mycket viktig uppgift i att upptäcka, utreda och lagföra brott. Distansutmätning måste kunna ske i fler fall än idag. Lagstiftningen måste ändras så att polisen och Tullverket får större möjligheter att tillfälligt omhänderta kontanter och värdesaker åt Kronofogden. Vidare bör Tullverkets befogenheter utökas och resurserna för att minska in- och utförsel av olagligt gods ses över. Myndighetssamarbetet kring brottsbekämpning måste också stärkas för att även upptäcka exempelvis bidragsbrott. Även småbrott och vardagsbrottslighet måste beivras med kraft. Centerpartiet vill därför införa nolltolerans mot småbrott, så att även dessa utreds och att skyldiga till dessa så långt det är möjligt kan lagföras. Ett kriminellt liv börjar sällan med rån eller mord utan med mindre allvarlig brottslighet. Att inte stöta på motstånd vid sådan mindre allvarlig brottslighet kan resultera i en fortsatt kriminell karriär. Därför är det viktigt att även mindre allvarliga brott bemöts med en snabb, tydlig och tidig reaktion. Utöver detta är det också viktigt för att upprätthålla förtroende för polisen och de rättsvårdande myndigheterna och för rättsstaten generellt, att även mindre allvarlig brottslighet utreds och bestraffas.

Den organiserade narkotikahandeln, där olika gänggrupperingar kontrollerar narkotikaförsäljningen i olika områden, bidrar också på ett påtagligt sätt både till våld och till ekonomiskt välstånd för den organiserade brottsligheten. Att bekämpa narkotikahandeln är därför en viktig del för att stoppa den negativa utvecklingen i utsatta områden. Insatserna måste riktas mot de personer som organiserar handeln, inte mot enskilda missbrukare som istället bör ges bättre stöd att komma ur sitt missbruk. Riksdagen har lämnat ett tillkännagivande till regeringen vad gäller att skärpa straffen för att överlåta narkotika till andra. Centerpartiet vill att regeringen skyndsamt lägger fram ett förslag vad gäller detta.

Utöver att säkerställa att våldsverkare och kriminella inte får fritt spelrum så måste samhället säkerställa att personer med risk att utveckla ett våldsamt beteende eller kriminalitet erbjuds en verklig möjlighet att välja en annan livsstil. En bra skola som erbjuder goda framtidsförutsättningar är med stor säkerhet den långsiktigt viktigaste åtgärden för att motverka gängkriminalitet och utanförskap. Det är inte acceptabelt att en så stor andel elever lämnar grundskolan utan godkända betyg och därför i praktiken redan som 15-åringar kan uppleva sig stå utan framtid. Samhället måste säkerställa att alla elever lämnar grundskolan rustade att kunna ta sig vidare mot självförsörjning.

Möjlighet att få snabb och adekvat behandling för psykisk ohälsa och neuropsykiatrisk problematik har också stor betydelse för att inte hamna i våldssituationer, kriminalitet eller drogmissbruk. Tidiga stödinsatser till barn och familjer i riskzon, samt möjlighet för socialtjänsten att kunna ingripa med insatser på ett tidigare stadium än idag, är av avgörande betydelse. Socialtjänsten arbetar idag nästan uteslutande med frivilliga insatser om inte situationen är så allvarlig att exempelvis tvångsvård kommer på fråga. Centerpartiet anser att detta måste ändras så att socialtjänsten har möjlighet att redan på ett tidigt stadium besluta om insatser som inte är av frivillig karaktär.

Det framgår att många av de förebyggande åtgärderna för att motverka kriminalitet och våld rör kommunal verksamhet. Kommuner har möjlighet att involvera lokala aktörer som fastighetsägare och näringslivsföreträdare. Kommunerna har också möjlighet att säkerställa ett förebyggande arbete i skolorna gällande attityder till våld, och anlägga ett trygghetsperspektiv i framtagandet av detaljplaner. Centerpartiet anser att kommunerna i högre grad borde använda sig av BID-samarbeten (business improvement districts), en internationellt etablerad metod för samverkan mellan privat och offentlig sektor, för att motverka kriminalitet och våld. En utredning bör tillsättas som tittar närmare på hur lagstiftningen bör ändras för att möjliggöra fler och bättre fungerande BID-områden.

Falkagård i Falkenberg är ett område som tagits bort från polisens lista över utsatta områden. Genom att vända skolor med dåliga resultat, satsa på civilsamhället för att erbjuda omfattande och meningsfulla fritidsaktiviteter, avsätta resurser för uppsökande verksamhet samt arbeta aktivt med stadsutveckling för att skapa en tryggare och säkrare miljö både för de boende och för myndigheter och blåljuspersonal att arbeta i, har man lyckats vända utvecklingen. Centerpartiet vill se över möjligheterna att göra överenskommelser mellan staten och ett antal kommuner om att gå in med långsiktiga åtgärder i utsatta områden för att vända utvecklingen på fler ställen runt om i Sverige.

Som framgår av det ovan anförda, anser Centerpartiet att kommunerna har en avgörande roll i det brottsförebyggande arbetet. Vi anser därför att en utredning ska tillsättas som ser över kommunernas ansvar i det brottsförebyggande arbetet och föreslår hur detta ansvar ska tydliggöras och framgå av lag. Det finns också uppgifter som idag ligger på kommunerna, inte minst den kommunala socialtjänsten, som kan behöva överföras till staten. Ansvarsfördelning och insatser behöver exempelvis diskuteras när det gäller ungdomar som på grund av eget beteende är föremål för återkommande omhändertaganden enligt lagen om vård av unga, eller unga som uppvisar ett grovt kriminellt beteende men ännu inte är straffmyndiga. Dessa ungdomar kan i högre grad behöva bemötas med rehabiliteringsåtgärder som används för kriminella än med traditionella socialtjänstinsatser. En ny enhet för unga som begår allvarliga brott skulle därmed kunna inrättas hos Kriminalvården. En genomlysning behöver göras av vilka insatser som är verkningsfulla och vem som ska bära huvudmannaskapet för de olika insatserna.

Polisen, rättsväsendet och det brottsutredande arbetet

Sverige behöver en stark och effektiv Polismyndighet och ett välfungerande rättsväsende med god kapacitet. Polismyndigheten har länge gett uttryck för ett ansträngt läge. Inom ramen för januariavtalet har Centerpartiet tillsammans med Socialdemokraterna, Liberalerna och Miljöpartiet genomfört en kraftfull satsning på polisen med målsättningen att antalet anställda inom polisen ska öka med 10 000 till år 2024 och attraktiviteten i yrket ska förstärkas genom bättre villkor. Detta är en bit på väg, men räcker inte. Antalet poliser måste utökas ytterligare för att motsvara den genomsnittliga polistäthet som gäller i övriga Europa. En effektiv och närvarande polis är en förutsättning för ett väl fungerande rättssamhälle. Även rättsväsendet i övrigt måste stå väl rustat för att upprätthålla effektiv lagföring och ansvarsutkrävande.

Polisens resurser ska användas på ett effektivt sätt. Det handlar både om att polisen ska ägna sig åt rätt saker och om att arbetet ska organiseras kostnadseffektivt och att flödet från misstanke om brott till avtjänat straff kan effektiviseras. Exempelvis ska

brottsutredningar som rör en och samma gärningsman eller liga hanteras samordnat. Det bör även vara möjligt att samordna utredningsarbetet utifrån brottsmönster, exempelvis om en lantbrukare misstänks vara utsatt för upprepad brottslig djurrättsaktivism eller en kvinna misstänks vara utsatt av en tidigare partners hela familj för fridskränkande beteende.

Poliser måste också ha möjlighet att fokusera på sitt huvuduppdrag i form av det brottsbekämpande arbetet. Det finns uppgifter som idag utförs av polisen som istället hade kunnat utföras av andra huvudmän. Ett exempel på detta är transportverksamheten som trots vissa ändringar fortfarande i hög grad tynger polisen. Även omhändertaganden av personer med psykisk ohälsa och omhändertaganden av berusade personer tar mycket tid i anspråk av polisen trots att det inte handlar om ett brottsbekämpande arbete. Det finns anledning att se över om inte delar av dessa uppgifter, i likhet med exempelvis tillståndsärenden, rimligen kan hanteras av andra huvudmän. I vissa fall kan andra myndigheter på ett bättre sätt bistå Polismyndigheten i det brottsbeivrande arbetet. Exempelvis bör Arbetsmiljöverket ges större befogenhet att vidta inledande utredningsåtgärder i de fall de träffar på situationer med misstänkt människohandel. Det finns anledning att även se över samverkan mellan polisen och andra myndigheter. Riksrevisionens rapport om myndighetsgemensamt arbete mot organiserad brottslighet visar exempelvis på brister i uppföljningen och styrningen av det myndighetsgemensamma arbetet mot organiserad brottslighet. Centerpartiet anser att det även i övrigt finns utrymme för ytterligare förbättringar av det samordnade arbetet och i informationsutbytet mellan myndigheter i brottsbekämpande syfte. Varje statlig myndighet bör rimligen också ha ett allmänt brottsbeivrande uppdrag i sin verksamhet och uppmärksamma brottsutredande myndigheter vid misstanke om brott.

Ökat informationsutbyte mellan myndigheter och utvecklingen på teknik- och informationsområdet aktualiserar samtidigt frågan om integritet. Integritetskänslig information måste hanteras rättssäkert och med respekt för den enskildes rätt till privatliv. Det är en svår uppgift för en rättsstat att slå vakt om den enskildes rättssäkerhet och integritet och samtidigt värna säkerhet och motverka hot och brott. Regeringen bör därför tillsätta en utredning för att närmre utreda frågan om integritet, brottsbekämpning och informationshantering, i syfte att skapa ett modernt, rättssäkert och ändamålsenligt regelverk.

Preskriptionstiderna för brott bör ses över i skärpande riktning. Såväl tekniska framsteg som en allmänt ändrad syn på preskription av brott påkallar behovet av en förändring av preskriptionstiderna. En statlig utredning har också tillsatts med detta uppdrag.

Centerpartiet anser också att det behövs en beredskapspolis som kan utgöra en förstärkning av Polismyndighetens ordinarie personal vid inträffade eller riskerade allvarliga störningar på samhället ur ordnings- eller säkerhetssynpunkt. Försvarsberedningen har också understrukit behovet av en beredskapspolis. En utredning bör därför tillsättas om inrättandet av en beredskapspolis som förstärkningsresurs.

Polisen kan idag till följd av bristande resultatrapporteringssystem inte mäta sina mål på ett tydligt sätt. Det är svårt att bedriva en effektiv polisverksamhet utan att sätta upp tydliga och mätbara mål för verksamheten. Verksamheten måste kunna följas upp och utvärderas både kvantitativt och kvalitativt. I andra länder har man lyckats pressa tillbaka brottsligheten ordentligt genom tydlighet och uppföljning. Ett exempel är Compstat som ökat effektiviteten hos polisen i New York och som bygger på fyra hörnstenar: aktuell och korrekt insamling, effektiv teknik, flexibelt och snabbt

utnyttjande av resurser och kontinuerlig resultatuppföljning. Tillgång till ständigt aktuell statistik kring var brott begås gör att polisledningen kan ställa krav på precisa och snabba ingripanden och fördela resurserna på ett bättre sätt.

Centerpartiet anser att det akademiska inslaget i polisutbildningen måste öka. Vi står bakom Polisförbundets idé om att förlänga polisutbildningen med ett halvår och lägga in en C-uppsats i utbildningen. Sverige har en skicklig poliskår som kan sitt yrke, men den brottsbekämpande förmågan skulle kunna höjas ytterligare genom ett ökat vetenskapligt anslag.

Centerpartiet vill också att regeringen tillser att polisen har tillgång till bättre it-system och teknik och att de har rätt verktyg för att bekämpa brott. Polisen bör även ha tillgång till exempelvis modern skyddsutrustning och kroppsburna kameror, men även fler mobila kontor för ökad polisiär närvaro på landsbygden och mindre orter. Lokal polisen närvaro har stor betydelse för tilltro till rättssamhället och känslan av trygghet. Rimlig utryckningstid vid allvarliga brott är både en rättighet för brottsoffret och en förutsättning för effektiv brottsupplärning. Det ska vara tryggt att leva och bo i hela Sverige.

Fler uppklarade brott och effektivare utredningsarbete

Centerpartiet vill att fler brott ska utredas och klaras upp. Det finns idag flera möjligheter att på förhand avsluta eller besluta att inte inleda en brottsutredning. Direktavskrivning innebär att polisen skriver av ärendet och inte inleder någon förundersökning. Förundersökningsbegränsning innebär att brottsutredningen begränsas till att endast omfatta vissa brott. Det är inte rimligt att en så stor andel av alla brottsutredningar idag läggs ned i förtid. Möjligheterna till direktavskrivning, förundersökningsbegränsning och åtalsunderlåtelse bör därför begränsas, särskilt i fall där det finns ett tydligt brottsofferintresse.

Förutsättningarna att klara upp brott och utdöma straff försvåras i många fall av den tydliga tystnadskultur som ofta har mycket stor betydelse i kriminella kretsar. Centerpartiet anser att detta måste motverkas och är därför för införandet av ett kronvittnes-system.

Sverige har i flera sammanhang kritiserats internationellt för långa häktningstider och det stora antalet häktade med restriktioner. Det är angeläget att komma till rätta med detta. En häktad person anses i lagens mening alltjämt vara oskyldig. Det frihetsberövade tillstånd som häktning utgör är därmed en mycket ingripande åtgärd mot den enskilde. Staten har därmed ett ansvar att säkerställa att det brottsutredande arbetet effektiviseras och att de brottsbekämpande myndigheterna har de utredningsresurser som krävs för att snabbt och effektivt utreda misstänkta brott och hålla nere häktningstider och behovet av restriktioner.

Unga som begår brott

Utvecklingen med unga som begår allt allvarligare brott är mycket oroande. Centerpartiet tar utvecklingen på största allvar. Unga vuxna över 18 år har samma rättigheter och skyldigheter som andra myndiga medborgare i Sverige. Dessa måste ta ansvar för sina handlingar. Centerpartiet välkomnar därmed att regeringen hörsammat kravet på att

den s.k. straffrabatten för unga återfallsförbrytare och unga som har begått grova brott, ska tas bort och emotser att ett sådant lagförslag skyndsamt läggs fram för riksdagen.

Unga är överrepresenterade i statistiken över misstänkta och lagförda. Enligt Brå står personer i åldern 15–20 år för ca 20 procent av det totala antalet brottsmisstänkta. Många grova och allvarliga brott utförs också av personer i denna ålderskategori. Polisen konstaterade redan i en rapport från år 2018 att det behövs nya lösningar för de unga lagöverträdare som ställer sig helt utanför samhällets spelregler. Den påföljd som främst kommer i fråga idag för unga som döms för grov brottslighet är sluten ungdomsvård. Maxtiden för sluten ungdomsvård är fyra år. Hösten 2020 verkställde totalt 67 unga sluten ungdomsvård och av dem var hela 45 stycken över 18 år. Det handlar alltså ofta om unga vuxna som gjort sig skyldiga till mycket allvarlig och grov brottslighet. Den slutna ungdomsvården måste utformas med hänsyn till detta.

Centerpartiet ser också positivt på att riksdagen, efter skärpande skrivningar på Centerpartiets initiativ, beslutade att införa den nya påföljden ungdomsövervakning. Centerpartiet anser dock alltjämt att det i någon mån är oklart vad som ska gälla i de fall den unge missköter ungdomsövervakningen och att detta borde förtydligas.

Det straffrättsliga ansvaret för att förmå en minderårig att begå brott måste skärpas och göras tydligare. Det ska inte vara en framkomlig väg att utnyttja en ung person för att begå brott, dels för att brottet i sig naturligtvis är förkastligt, dels för att ett sådant förfarande leder in en ung människa i kriminalitet.

Regeringen har, efter tillkännagivande från riksdagen och efter att frågan varit uppe i samband med de blocköverskridande diskussionerna om gängkriminalitet, tillsatt en utredning som ser över en ändring av lagstiftningen beträffande bevistalan. Bevistalan blir aktuell i de fall den som misstänks för gärningen är under 15 år och därmed inte straffmyndig. Då genomförs ingen förundersökning och inget åtal väcks. Genom en bevistalan blir det ändå möjligt att utreda vad som hänt och vem som ligger bakom gärningen. Idag väcks bevistalan bara på begäran av socialnämnden, Socialstyrelsen eller barnets vårdnadshavare. För att bevistalan ska väckas ska den åklagare som handlägger begäran också göra bedömningen att en bevistalan krävs ur allmän synpunkt. Centerpartiet har länge ansett att det ska vara möjligt för åklagaren att fatta ett eget beslut om att väcka bevistalan, utan att någon begäran om detta framställs. Enligt vår mening bör bevistalan regelmässigt också väckas i de fall det handlar om dödligt våld eller grova sexualbrott. Detta av respekt för brottsoffret som har ett berättigat intresse av att få händelsen utredd, men också med hänsyn till att även den unge som misstänks för gärningen kan ha ett starkt intresse av en utredning för att rentvå sitt namn från felaktiga anklagelser. Centerpartiet emotser att regeringen lägger fram ett förslag till riksdagen som innebär att det blir lättare att väcka bevistalan och att sådan talan väcks regelmässigt vid allvarliga gärningar.

Det finns ett generellt behov av att modernisera och anpassa svensk processrätt till den tekniska utvecklingen. Det finns också anledning att använda tillgänglig teknik när så är möjligt, exempelvis att mer regelmässigt dokumentera polisförhör även med ljud- och bildupptagning. Då brottmålsprocessen är av avgörande betydelse för den som står tilltalad är det dock av största vikt att de förändringar som görs av processen inte minskar rättssäkerheten. Centerpartiet anser att polisförhör regelmässigt ska dokumenteras genom ljud- och bildupptagning.

Tystnads-kulturen har dessvärre spritt sig och polisens tillgång till vittnen är avgörande för att utredningar ska kunna få bra resultat. Ofta har polisen nytta av att vittnen berättar fritt om sådant som de är osäkra på eller bara antar, samtidigt som det

kan försvåra utredningsarbetet med vittnen som ljuger eller vilseleder polisen under förundersökningsarbetet, till exempel för att skydda andra personer. Brottet skyddande av brottsling borde även omfatta sådana situationer där någon, till förmån för den som är misstänkt eller dömd för ett brott, under polisförhör eller på annat sätt under brottsutredning, lämnar falska uppgifter som kan påverka bevisläget.

Kriminalvård, häktning, fängelse och möjligheterna att lämna ett kriminellt liv

Kriminalvården har en viktig roll i att stärka arbetet med att förebygga återfall i brott. Det gäller både yngre och äldre brottslingar. Kriminalvårdens nuvarande arbete med att förstärka dömdas möjlighet att under verkställigheten på olika sätt knyta an till arbetsmarknaden och att slussas ut på ett bra sätt, måste förbättras. Samverkan mellan Kriminalvården och socialtjänsten måste förbättras kring insatser i samband med frigivning för att stödja den enskilde i återanpassning. Likaså måste arbetet för att förhindra att skulder uppstår för den intagne under häktnings- och verkställighetstiden förbättras. Alltför många intagna beskriver hur enklare praktiska problem som obetalda räkningar eller försening med hyran under häktnings- och verkställighetstiden ofta får allvarliga konsekvenser som försvårar anpassningen och utslussningen i samhället. Detta är inte rimligt och måste motverkas.

Alla intagna har rätt att utöva sin religion i anstalt eller häkte, oavsett vilken tro man bekänner sig till. Sveriges kristna råd utvecklar och samordnar den andliga vården vid anstalter och häkten på uppdrag av Kriminalvården. Inom Kriminalvården finns därmed 180 präster, pastorer och diakoner samt ett tiotal imamer med tystnadsplikt, som har i uppdrag att möta de intagnas behov av personliga samtal, ordna gudstjänster och vägleda i etiska och existentiella frågor. Denna del av verksamheten riskerar dock att undermineras av den platsbrist som nu pressar Kriminalvården. Ett tydligt exempel på detta är den plötsliga nedläggningen av klostret på Kumlaanstalten 2018. Klostret hade vid nedstängningen i 17 år tillhandhållit värdefulla retreat för livstidsdömda och långtidsdömda med målet att hitta hem till sig själv genom tystnad, avskildhet, bibelns texter, enskilda samtal med vägledare, avspänning och meditation, riter och symbolhandlingar. Centerpartiet vill att den andliga vården inom kriminalvården ska stärkas, inte nedmonteras.

Överbelagda anstalter är ett stort problem. Brist på fängelseplatser leder till stora påfrestningar både för de intagna och för personalen och påverkar det återfallsförebyggande arbetet negativt. Under covid-19-pandemin har allvaret i situationen med platsbrist och överbeläggning framträtt tydligt. Utbyggnaden av anstalter borde ha påbörjats och drivits långt kraftfullare än vad som skett hittills. Regeringen måste ta sitt ansvar för att snabbt komma till rätta med situationen. Platsbrist får aldrig vara en anledning att göra avkall på allmän säkerhet, eller kvaliteten på den vård som Kriminalvården ska tillhandahålla.

Centerpartiet anser att utländska medborgare med ett fängelsestraff om minst sex månader, som inte kommer att ha uppehållstillstånd i Sverige efter avtjänat straff, som huvudregel ska avtjäna sitt straff i sitt hemland. Detta både för att underlätta den dömdes återanpassning efter frisläppandet och för att frigöra anstaltsplatser och minska kostnader.

Bor man i Sverige ska man följa lagstiftningen som finns här. Inom ramen för januariavtalet tillsattes en utredning för att skärpa reglerna om utvisning på grund av

brott. Utredningen har nu återkommit med ett betänkande och vi emotser således ett lagförslag om detta i närtid.

Det måste finnas ett starkt stöd från samhällets sida för den som vill lämna det kriminella livet. Ofta löper den som under en lång tid har varit aktiv i grov brottslighet betydande risk som avhoppare. Det är positivt att regeringen gett Polismyndigheten, Kriminalvården, Statens institutionsstyrelse och Socialstyrelsen i uppdrag att ta fram ett myndighetsgemensamt nationellt avhopparprogram. Det är angeläget att ett nationellt avhopparprogram snabbt kommer på plats för att säkerställa att det finns en väl fungerande avhopparverksamhet i hela landet.

Brottsofferperspektivet

Centerpartiet vill att brottsofferperspektivet i rättsväsendet stärks. Det är viktigt att samhället tydligt signalerar att man ser allvaret i det brott som har begåtts och den kränkning som brottsoffret har utsatts för. Samhället måste därför markera kraftfullare mot grova brott. Centerpartiet har därför under lång tid drivit på för skärpta straff för exempelvis sexualbrott, brott mot barn, mord och andra grova våldsbrott. Vi har fått igenom ett antal av våra krav men vill även fortsättningsvis att minimistraffet höjs och att straffskalan ses över för vissa grova brott. Det är angeläget att såväl den som drabbas som samhället i stort upplever att straffet står i rimlig proportion till gärningen.

De personer som drabbats av brott måste bemötas med respekt och professionalitet och få stöd i att kunna gå vidare. Information och ett professionellt bemötande ökar inte bara tryggheten utan kan också förhindra att brottsoffret utsätts för ytterligare brott. Alla brottsoffer har rätt att få del av ett bra och professionellt stöd, oavsett var i landet de bor. Att det exempelvis finns utredare med särskild kompetens för barnförhör ska inte vara beroende av var i landet man bor.

Det är otillfredsställande att brottsoffer själva ska behöva utkräva skadestånd av förövare. Centerpartiet vill därför att systemet med såväl kränkingsersättning som skadeståndsansättning ses över.

Centerpartiet anser också att närstående till en person som blivit våldsdödad ska kunna vara berättigade till kränkingsersättning för den upprördhet, sorg och kränkning av sinnesfriden som kan följa när en nära anhörig har dödats genom brott. Det har tidigare diskuterats om kränkingsersättning till anhöriga är förenligt med allmänna skadeståndsrättsliga principer. I Norge finns sedan länge en bestämmelse som ger vissa närstående till den avlidne rätt till kränkingsersättning om gärningsmannen uppsåtligt eller av grov vårdslöshet orsakat dödsfallet. Den norska skadeståndsrätten kan inte rimligen skilja sig alltför mycket från den svenska. Centerpartiet anser därför att möjligheten att införa en bestämmelse i skadeståndslagen som ger anhöriga till våldsdödade rätt till kränkingsersättning bör utredas.

Personer som drabbats av grova våldsbrott, eller anhöriga till våldsdödade, bör utöver information också erbjudas stöd när en gärningsperson får permissioner eller friges. För att öka känslan av trygghet för brottsoffer och anhöriga, samt för att motverka spontana rymningar, bör gps-sändare och transporter av frihetsberövande användas vid fler permissioner än vad som är fallet idag.

Riksdagen uppmanade regeringen redan 2016 att inrätta en brottsofferportal för personer som utsätts för id-kapningar eller bedrägerier. Förutom att få samlad information borde den drabbade också kunna spärra sina identitetsuppgifter på ett och samma ställe. Centerpartiet uppmanar regeringen att skyndsamt inrätta en sådan portal.

Det är särskilt viktigt då internetbaserade bedrägerier och id-kapningar av olika slag inte visar några tecken på att avta och kan orsaka stora svårigheter för den som blir drabbad.

Det händer att gärningsmän undkommer straff för rattfylleri genom att påstå att de intog alkohol först efter olyckstillfället. Centerpartiet anser att detta är problematiskt och vill därför ha en översyn av lagen för att se om en kriminalisering av efterförtäring skulle vara möjlig. Vi anser också att man bör se över om tiden som körkortet återkallas eller villkoras med alkohol ska utökas.

År 2018 trädde en lagändring ikraft, som Centerpartiet stod bakom, och som innebar mer restriktiva regler för förordnande av målsägandebiträde i överrätt. Förändringen kom sig av att överrättsprocessen reformerades. Målsägandebiträdets funktion vid en huvudförhandling i överrätt ansågs därmed många gånger begränsad. Mot den bakgrunden beslutades att målsägandebiträdet som huvudregel bara ska vara förordnad till dess att tiden för att överklaga tingsrättens dom i målet hade löpt ut. Från denna huvudregel finns undantag som innebär att målsäganden har rätt till målsägandebiträde även i överrätt om vissa förutsättningar föreligger och målsäganden har behov av det.

Under senare tid har det kommit signaler som tyder på att lagen kan ha fått alltför långtgående konsekvenser. Ett målsägandebiträde fyller många gånger en viktig funktion för målsäganden, inte minst i mål om sexualbrott, våld i nära relation eller hedersrelaterad brottslighet. Centerpartiet vill därför att 2018 års lagändring utvärderas.

Barn är en särskilt utsatt grupp och därmed särskilt skyddsvärda. Enligt Rädda Barnen lever omkring 200 000 barn i Sverige med våld som en del av sin vardag. Centerpartiet har sedan ett tiotal år tillbaka drivit frågan om att barn som bevittnar våld i nära relation ska anses som brottsoffer även i straffrättslig mening. Det är bra att det nu pågår arbete med att införa en sådan straffrättslig bestämmelse. Vi anser dock att benämningen barnfridskränkingsbrott borde vara förbehållen en sådan situation där någon upprepat begår vålds- och fridskränkningar mot ett närstående barn. Denna typ av brott mot barn är inte straffbelagd idag. Även om det i många fall kanske kan visas att den misstänkte vid upprepade tillfällen exempelvis misshandlat eller ofredat barnet så tar dagens lagstiftning inte hänsyn till den särskilda utsatthet som den systematiska kränkningen för med sig. Centerpartiet anser att detta är en brist och vill därför införa ett särskilt brott för återkommande och systematiska vålds- eller fridskränkningar av ett närstående barn. Påföljden för ett sådant brott bör också vara hårdare än för andra fridskränkingsbrott eftersom barn är än mer utlämnade till en närstående förövare än vad en vuxen person som utsätts för fridskränkingsbrott är. Centerpartiets politik avseende brott mot barn utvecklas vidare i kommittémotionen När barn blir brottsoffer.

Sexualbrott

Offer för sexualbrott tvekar ofta att anmäla och ibland kan det också ta lång tid att samla mod innan man vågar och orkar fullfölja en anmälan i ett sexualbrott. Preskriptionstiderna kan därmed förhindra brottsoffers möjlighet till upprättelse och en fällande dom. Under det senaste året har preskriptionstiden tagits bort för vissa sexualbrott mot barn. Det är bra. Centerpartiet anser dock att även sexuellt utnyttjande av barn bör omfattas av bestämmelserna om slopad preskriptionstid. Det finns också anledning att mer generellt se över preskriptionstiderna för sexualbrott. I takt med att tekniken utvecklas ökar möjligheterna att lösa brott efter lång tid. DNA-tekniken gör det möjligt att lösa brott som man tidigare har misslyckats med att utreda. Det är bland annat mot denna bakgrund som det numera finns skäl att förlänga preskriptionstiderna för sexualbrott.

Centerpartiet anser att varje människa har en ovillkorlig rätt att själv bestämma över sin sexualitet och sitt sexuella umgänge samt att sex alltid ska bygga på frivillighet. Sexualbrotten är till sin natur särskilt integritetskränkande. Det är viktigt att straffsatts-erna för sexualbrott speglar detta på ett rättvisande sätt. Den utredning som tillsattes för att se över straffen för sexualbrott i skärpande riktning har nu återkommit med sitt betänkande. Centerpartiet emotser därmed att regeringen skyndsamt lägger fram förslag om skärpta straff för sexualbrott.

Det offentliga rummet ska vara tryggt och säkert. Det finns behov av att motarbeta kränkande attityder och språkbruk på skolor och i samhället i övrigt. Språk, attityder och tankar har stor inverkan på hur vi agerar. Att diskutera attityder, språk och inställning är därmed viktigt för att i ett längre perspektiv motverka våld och trakasserier av olika slag. Centerpartiet vill att en ny brottsrubricering, grovt sexuellt ofredande, införs för att kunna fånga upp grövre fall av sexuellt ofredande.

Rapportering i media har visat tydligt att polisens hantering av de spår som säkrats vid misstänkta sexuella övergrepp, har varit bristfällig. Granskningen visade att bara vart tredje anmält övergrepp spårsäkrades och i de fall en spårsäkringssats användes så skickades denna bara på analys i 40 procent av fallen. De personer som utsatts för våld eller sexuella övergrepp kan i många fall ha särskilt svårt att tolerera vissa medicinska undersökningar. När ett brottsoffer ändå utstår den ingående undersökning som en spårsäkring innebär, i hopp om fällande dom för förövaren och egen upprättelse, så ska denna utlämnande ansträngning mötas med största respekt. Regeringen måste därför säkerställa att riktlinjerna för hur spårsäkringssatserna ska hanteras implementeras och följs i hela landet.

Reglerna om beslag och husrannsakan måste anpassas med hänsyn till modern teknik. De brottsbeivrande myndigheterna måste ha möjlighet att ta del av brottsmaterial i molntjänster. Inte minst är detta angeläget vid utredning av exempelvis barnpornografibrott. Utredningen Beslag och husrannsakan – ett regelverk för dagens behov (SOU 2017:100) fick i uppdrag att se över reglerna om beslag och husrannsakan för att de bättre ska kunna tillämpas i ett digitalt tidevarv. Utredningen har remitterats och i januari 2018 redovisades remissvaren. Någon proposition har dock inte lagts fram. Det finns aspekter som inte täcks in av de förslag som utredningen tagit fram – inte minst territoriella begränsningar. Samtidigt är förslagen som förs fram i utredningen ändå ett viktigt första steg och bör införas. De brottsbeivrande myndigheterna behöver skyndsamt kunna göra husrannsakan och beslag i molnet eller i ett användarkonto. Vidare bör en ny utredning tillsättas för att fortsätta titta på de aspekter som den tidigare utredningen inte täckte in.

Centerpartiet vill skärpa straffet för köp av sexuell tjänst så att normalpåföljden blir fängelse. Vi vill också höja straffmaximum för köp av sexuell tjänst för att utöka preskriptionstiden. Personer som säljer sexuella tjänster är ofta traumatiserade och sargade och kan därmed ha svårt att exempelvis i samband med att man lämnar ett liv i prostitution, inom ramen för nuvarande preskriptionstid, orka anmäla brott. Preskriptionstiden bör därför utvidgas genom höjt maxstraff.

Köp av sexuell tjänst är idag enligt praxis ett brott mot allmän ordning. Ett sexköps-offer kan vara målsägande i ett mål om köp av sexuell tjänst, men detta förekommer i praktiken inte, utan enligt praxis definieras sexköpsoffret som ett vittne och saknar därmed rättigheter och status som brottsoffer. Centerpartiet anser att detta bör ändras.

Den belgiska kopplerilagstiftningen är mer långtgående än den svenska och innebär att även den som försöker locka in personer i prostitution gör sig skyldig till koppleri.

Den belgiska lagen förbjuder därmed även uppmuntran till prostitution. Svensk kopplerilagstiftning kräver att det sker ett faktiskt främjande eller utnyttjande i ett specifikt fall för att kunna döma för koppleri. En mer allmän uppmaning som inte riktar sig till en specifik person, faller därmed utanför det straffbara området. Vi vill se en översyn av detta för att i fler fall kunna utdöma straff för koppleri.

Det finns anledning att närmre utreda förutsättningarna att stoppa såväl sugardejting-sajter som sexköpssajter/annonser om prostitution genom att vidareutveckla lagstiftningen rörande koppleri. Det är redan idag kriminaliserat att främja att en person har tillfälliga sexuella förbindelser mot ersättning (6 kap. 12 § BrB). På samma sätt som att den som upplåter en lägenhet för tillfälliga sexuella förbindelser mot ersättning kan dömas för koppleri, borde även den som tillhandahåller en domän eller digital tjänst där sådan verksamhet förekommer kunna dömas. Då internet suddar ut gränserna för tid och rum bör det också vara möjligt att definiera att brottet sker i Sverige givet att den digitala tjänsten vänder sig till den svenska marknaden, oavsett var i världen exempelvis en server befinner sig.

Centerpartiet anser att det är angeläget att det brottsbeivrande arbetet fungerar på ett ändamålsenligt sätt även i ett digitalt tidevarv. Vi vill därför att det tillsätts en utredning som ser över vad som kan göras för att stoppa de digitala bordeller som vänder sig till den svenska marknaden och där kvinnor och barn säljs. Utredningen ska även se över möjligheterna att sätta stopp för detta oavsett var sajten är registrerad.

Brottet köp av sexuell tjänst upptäcks sällan om ett aktivt spaningsarbete inte sker. Centerpartiet vill öka pressen på de som exploaterar andra människor sexuellt och vill därför att polisen ska kunna utöka sitt spaningsarbete på sexköpssajter. Polisen måste ha resurser och kunskap för att bedriva spaningsarbete på sexköpssajter för att kunna motverka människohandel och koppleri. För att kunna identifiera och erbjuda stöd till sexköpsoffer är uppsökande arbete online också av stor vikt. Vi anser också att betänketidens längd på 30 dagar för offer för människohandel ska ses över för att säkerställa att brottsoffret får tillräcklig tid till återhämtning.

Det är angeläget att motverka ökningen av sexualbrott. Kriminalisering och straff gör inte brottet ogjort. Det är därför angeläget att stärka det brottsförebyggande arbetet och forskningen om vård och behandling av personer som dömts för sexualbrott. Vidare är det angeläget att långsiktigt säkra den nationella hjälplinjen som erbjuder stöd till personer som upplever sig ha ett problembeteende kopplat till sin sexualitet.

Centerpartiet har länge drivit frågan om att brottsoffer för sexualbrott ska ha rätt till särskilt anpassat stöd och att detta måste finnas i hela landet. Partiet har i linje med detta fört fram krav på att det i varje polisregion ska finnas utredare som är specialiserade på prostitution/trafficking, våld i nära relation, sexualbrott och hedersbrott. Vi anser också att det vid varje åklagarkammare alltid ska finnas tillgång till åklagare med särskild kompetens kring den här typen av brott. Detta eftersom den som utreder den här typen av brottslighet behöver vara väl förtrogen med brottslighetens speciella karaktär och brottsoffrens behov av särskilt stöd. Är brottsoffret dessutom minderårig är behovet av adekvat stöd ännu större.

Även de som dömer i sexualbrottsmål bör vara väl förtrogna med de särdrag som karaktäriserar dessa brott. Domare (även nämndemannadomare) bör därför genomgå särskild utbildning om sexualbrott för att få döma i denna typ av mål.

Verksamheter som erbjuder stöd och skydd till offer för prostitution har ofta svårt att planera sin verksamhet då stabiliteten i de stöd de får varierar. Centerpartiet vill att stöden ses över och att dessa organisationer får tillgång till ett stabilt och långsiktigt

stöd så att de kan få möjlighet att hjälpa så många offer som möjligt ur den svåra situation de ofta befinner sig i. Vi vill också att offren, oavsett var de befinner sig i landet, ska ha rätt till stöd och vård.

De som utsatts för kommersiell sexuell exploatering behöver ofta hjälp och stöd, men bristen på platser på Sis- och HVB-hem gör att de lätt blir utan hjälp. Centerpartiet vill se över antalet platser på dessa hem och förbättra situationen för de som utsatts så att dessa ska kunna få hjälp och stöd.

Brott mot näringsidkare

Näringsidkare och personer verksamma i de gröna näringarna utsätts idag allt oftare för brott och trakasserier av ekofascister och extremistiska djurrättsaktivister. Det handlar om brott av många olika slag, från skadegörelse, ofredande och olaga intrång till olaga hot och misshandel, där det bakomliggande motivet utgörs av en våldsbejakande extremistisk djurrättsaktivism. Näringsidkare och personer verksamma i de gröna näringarna måste kunna bedriva sin verksamhet utan att utsättas för brott. Tidigare drabbades främst pålsdjursuppfödare, forskningsanläggningar och slakterier, men idag riktar sig hotbilden betydligt bredare och omfattar i princip alla former av djurproducerande verksamheter, jägare m.fl. Problemet är påtagligt för företag och anställda inom de gröna näringarna.

Det är viktigt att polisen i sitt brottsutredande arbete noga dokumenterar motivbilden och att denna tydliggörs vid huvudförhandlingen så att rätten vid en eventuell straffmätning kan väga in om en åtalad gärning utgjort ett led i en systematisk eller organiserad brottslighet eller föregåtts av särskild planering. Utredare med särskild kompetens kring denna brottslighet bör därför också finnas att tillgå i samtliga polisregioner. Det är också angeläget att brottslig djurrättsaktivism finns med som en del av den extremism som idag är föremål för polisen på nationell och övergripande nivå. Det kan exempelvis handla om att aktivister fotograferar in i en ladugård eller tar sig in till djuren i hagen. Denna form av trakasserier måste motverkas. Statistik och kategorisering är nödvändig för att kunna följa upp och agera. En klassificering skulle göra att polisen och även Säpo skulle få större anledning att följa och agera på de olika aktiviteter som de våldsbejakande djuraktivisterna utför. Centerpartiet vill som ett led i detta se över lagregleringarna som omgärdar trakasserier på privat mark. Man bör också se över om straffen för denna typ av brott bör skärpas och se över polisens resurser för att motverka denna typ av brottslighet. Tryggheten för företagare och andra på landsbygden måste öka samtidigt som vi slår vakt om allemansrätten.

Företagsrelaterad brottslighet är ett allvarligt problem för såväl enskilda brottsoffer som juridiska personer och samhället. Många företagare upplever idag brottslighet som sin största utmaning i den dagliga verksamheten. Vissa väljer till och med att lägga ned sin verksamhet på grund av brottslighet. Det är helt ohållbart och innebär ett enormt tapp för hela samhället, ett hinder för en god ekonomisk utveckling och för kreativitet och arbetstillfällen. Införandet av den nya lagen om tillträdesförbud till butik, som tillkom på Centerpartiets initiativ, är en positiv nyhet från året som gått. Likaså uppdraget till tolv myndigheter att bl.a. kartlägga kriminella nätverks påtryckningar, trakasserier och brott mot näringsidkare i utsatta områden. Samtidigt är utmaningarna fortsatt närmast enorma, inte minst i fråga om it-relaterad brottslighet. Det är angeläget att motverkande av företagsrelaterad brottslighet ges den tyngd och prioritet som

motsvarar den skada och det allvar som brottsligheten innebär för vårt gemensamma välbefinnande.

Hatbrott

Under senare år har hoten och hatet mot journalister ökat i såväl omfång som grovhet, där kvinnor och minoriteter är särskilt utsatta. Det är ett allvarligt hot mot den liberala demokratin som måste adresseras.

Hatbrott är också ett allvarligt och alltför utbrett problem i Sverige. Hatbrott innebär att någon angriper en person eller en grupp av människor på grund av deras uppfattade ras, hudfärg, etniska bakgrund, trosbekännelse, sexuella läggning eller könsöverskridd identitet eller uttryck. Precis som för diskriminering kan förövaren tillhöra en majoritetsgrupp eller en minoritet, och den utsatta likaså.

Om en domstol bedömer att ett brott är ett hatbrott – exempelvis att en misshandel har rasistiska motiv – tillkommer en straffskärpning. Staten och samhället ser särskilt allvarligt på hatbrott eftersom de anses utgöra ett brott mot individens mänskliga rättigheter och mot principen om människors lika värde, samt att sådana brott skapar rädsla hos andra människor som tillhör gruppen i fråga.

Centerpartiet vill ge mer resurser till de hatbrotts- och demokratienheter som finns hos polisen runtom i landet, och att civilsamhället får det stöd som krävs för att stötta brottsoffer. Vi anser dessutom att lagstiftningen inte omfattar alla de grupper som bör skyddas mot hatbrott. Det finns många exempel på gärningsmän som begått allvarliga brott motiverade av hat mot kvinnor och att personer som har funktionsnedsättningar utsatts för brott på grund av detta. Centerpartiet vill därför att kön och funktionsnedsättning läggs till som hatbrottsgrunder i lagstiftningen.

Hot mot offentligt ställda, mot vittnen och mot rättsstaten

När kriminella hotar vårdpersonal, socialsekreterare, åklagare eller andra personer i deras yrkesutövning är detta indirekt ett hot mot hela samhällssystemets förmåga att fungera. Detta är helt oacceptabelt. Det allmänna bär i dessa fall också ett ansvar som arbetsgivare och ett ansvar för att säkerställa att människor även framöver vill arbeta i offentlig tjänst. Problemen med att kriminella exempelvis tränger sig in och hotar personal och andra patienter på sjukhus och vårdinrättningar måste adresseras. Centerpartiet föreslår därför en översyn av lagstiftning för att förenkla för sjukhus att, med bibehållet högt integritetsskydd för patienter och personal, kunna sätta upp kameror med inspelningsmöjlighet för ökad trygghet och brottsbekämpning.

Det är ett stort och allvarligt problem att allt fler inte vågar vittna. Vittnesuppgifter är i många fall en förutsättning för att kunna åtala och döma allvarliga brottslingar. Att vittnen träder fram och står för vad de känner till är också den mest finmaskiga delen av den väv som utgör rättsstaten och som innebär att man som brottsoffer inte står ensam. Att samhället i kraft av just sin gemenskap ger trygghet och säkerhet. Hot och våld riktat mot personer som anmäler brott eller som vittnar i domstol är därmed också ett hot mot rättsstaten. Utvecklingen med tystnande vittnen måste tas på största allvar. Centerpartiet välkomnar därför att det nu tillsatts en utredning för att skärpa straffen för övergrepp i rättssak. Det finns också anledning att inom ramen för utredningen se över möjligheterna att påföljden för övergrepp i rättssak inte ska reduceras med hänsyn till

asperationsprincipen, det vill säga att påföljden för övergrepp i rättssak inte ska påverkas med hänsyn till andra brott eller annan påföljd. Vi anser också att det finns anledning att se över möjligheterna att göra det lättare att vittna från annan ort för att öka tryggheten för vittnen.

Polisens personsäkerhets- och vittnesskydd spelar en huvudroll i att skydda vittnen och målsägande som riskerar att utsättas för allvarliga repressalier. Centerpartiet vill att polisen ska ges möjlighet att inte bara stå för personskyddet utan att även, under en begränsad tid, kunna ta över ansvaret för den utsatte på ett mer övergripande sätt. Ansvaret för denna ibland mycket kvalificerade säkerhetsuppgift ligger idag på kommunerna. Ett bättre fungerande skydd för målsäganden och vittnen kan också leda till att fler vågar lämna en våldsamt relation. Reglerna som begränsar möjligheterna för personer att få vittnesskydd bör därför ses över.

Korruption utgör också ett hot mot rättsstaten eftersom korruption, mutor och maktmissbruk i förlängningen leder till ett urholkat förtroende för det offentliga och för de principer som rättsstaten vilar på. Det som kännetecknar korruption är just avsaknaden av objektivitet, systematik, tillförlitliga regler och transparens. Situationen kan beskrivas som en rörlig spelplan där inget ligger fast och ingen vet vad som gäller. Under sådana omständigheter upphör en del av det vi kallar samhället att fungera. Därför måste korruption och oegentligheter motarbetas med kraft. Graden av korruption i Sverige är ur ett internationellt perspektiv låg. Samtidigt har korruption och oegentligheter ökat under de senaste åren och Sverige är idag det mest korrupta landet i Skandinavien enligt organisationen Transparency International. Den negativa utvecklingen kan bland annat förklaras av ett antal allvarliga korruptionsskandaler på statliga myndigheter. Detta är en mycket allvarlig utveckling som behöver följas upp och motverkas. Centerpartiet anser därför att regeringen bör ta fram en nationell handlingsplan mot korruption.

Vi vill också inrätta en oberoende antikorrupsionsmyndighet med uppdrag att granska offentlig verksamhet, ge vägledning och stöd kring insatser för ökad transparens och bidra till åtal mot brott. Antikorrupsionsmyndigheten ska dessutom erbjuda alla myndigheter, kommuner, regioner och riksdag en central visseblåsartjänst, och säkerställa att rapporterade misstankar utreds. Vi vill att lagstiftningen ska ställa högre krav på de antikorrupsionsstrategier som vägleder myndigheternas arbete, och att brott mot reglerna ska leda till allvarigare konsekvenser. Strategierna bör innehålla bättre stöd för medarbetare som rapporterar misstankar.

Radikalisering och terrorism

Radikalisering, terrorism och våldsbejakande extremism är ett hot mot den liberala demokratin, det fria utövandet av mänskliga rättigheter och den ekonomiska och sociala utvecklingen. Budskapet ska alltid vara att staten tar strid mot sådan allvarlig och systemhotande brottslighet. Den terrorrelaterade verksamheten i Sverige domineras enligt Säkerhetspolisen av aktörer som är motiverade av våldsfrämjande islamistisk extremism, men även andra extremistiska organisationer inom vitmaktmiljön, den radikalnationalistiska miljön och den autonoma vänstermiljön kan utgöra hot. Men även andra grupper använder våld för att uppnå sina mål, exempelvis extremistisk djurrättsaktivism. Det de har gemensamt är att de motverkar den liberala demokratin och är villiga att använda våld för att störta eller försvaga den. Vi ser också i ökad utsträckning att sammanfogningen i form av organisationer luckras upp och istället i

ökad utsträckning övergår i mer löst sammanfogade nätverk av extremistiska och våldsbejakande personer. Gemensamt för dessa är att de har ett destruktivt narrativ och verkar för att flytta gränserna för vad som är acceptabelt att uttrycka. Det kan i förlängningen bidra till en avhumanisering av vissa grupper eller individer och detta kan i sin tur utgöra en grogrund för våld. Det öppna och fria samhället får inte visa sig svagt inför sådana krafter. Centerpartiet vill sedan tidigare se mer effektiva åtgärder för att förebygga, försvåra, förhindra och avskräcka deras verksamhet. Staten har också ett ansvar gentemot terrorismens offer – varav många flytt till Sverige undan IS och andra mördare – att hålla de skyldiga ansvariga och skipa rättvisa. Det gäller både svenska terrorister som rest utomlands och de som är verksamma här hemma. Vi vill också se mer effektiva regler och kontroller för att förhindra att offentliga medel går till organisationer som motarbetar den liberala demokratin, och stärka kapaciteten hos de enheter inom polisen som arbetar med demokratifrågor.

Yttrandefriheten är grundläggande och varje människa har rätt att uttrycka sina åsikter, men i de fall dessa åsikter manar till våld, krigsbrott och terror ska inte det offentliga vara med och stödja det. För att mota tillbaka de våldsbejakande organisationerna måste samhället markera tydligare än idag. Det finns möjlighet i ordningslagen att ställa krav eller till och med att säga nej till demonstrationer när man vet att det till exempel har gått våldsamt till förut, men det sker inte tillräckligt ofta. Centerpartiet vill se en förändring i hanteringen av ansökningar om demonstrationstillstånd.

Individer som ännu inte har begått brott utan är på väg att radikaliserats måste mötas av förebyggande åtgärder som inte uppfattas som stigmatiserande. Lokal polis liksom civilsamhället, framför allt mödrar och religiösa samfund, spelar idag viktiga roller i kampen mot radikaliserings.

EU är en viktig arena i arbetet mot terrorism. Tillsammans har EU-länderna bättre förutsättningar att motverka terrorattacker genom att exempelvis dela underrättelser om potentiellt farliga personer och genom att stoppa vapensmuggling. Överenskommelser behövs kring EU-ländernas skyldighet att informera om vapensmuggling eller radikaliserade personer när andra EU-länder berörs. Satsningarna mot påverkanshot behöver också öka både i Sverige och i övriga EU.

I det fall en person utgör ett hot mot rikets säkerhet eller befaras medverka till terroristbrott, men samtidigt inte kan utvisas, blir lagen om särskild utlänningskontroll tillämplig. Den utvisade kan då frihetsberövas i upp till ett år i väntan på att utvisningen ska kunna verkställas. Centerpartiet vill utöka denna tid så att den bortre tidsgränsen för frihetsberövandet harmonierar med vad som gäller enligt europeiska riktlinjer. Vi har också föreslagit att för det fall den utvisade inte är frihetsberövad utan istället har anmälningsplikt (vilket ofta kan vara fallet om den bortre tidsgränsen för frihetsberövande är passerad) så ska ett brott mot anmälningsplikten också kunna resultera i att utlänningsen tas i förvar. Ett brott mot anmälningsplikten ska därmed kunna utgöra en självständig grund för att ta en person i förvar.

Kampen mot terrorismen drivs främst framgångsrikt i enad front. Centerpartiet har två gånger, 2015 och 2017, ingått överenskommelser tillsammans med övriga allianspartier, Miljöpartiet och Socialdemokraterna för att tillsammans öka takten i arbetet med att motverka terrorism och stärka vår förmåga att stå emot eventuella framtida terrorattacker.

Johan Hedin (C)

Per Schöldberg (C)

Linda Modig (C)

Malin Björk (C)

Helena Vilhelmsson (C)

Jonny Cato (C)

Ola Johansson (C)

Martina Johansson (C)

Lars Thomsson (C)